

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ח"י אלול

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כד

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים לבריאה
שישים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
מאתיים וחמשים שנה להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ע

לזכות

הו"ח ר' רחמים הכהן בן מרגרט שיחי'

דואק

לרגל יום ההולדת שלו, ביום כ"א אלול,
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י זוגתו

מרת ליליאן עלי'ה תחי'

ומשפחתם שיחיו דואק

* * *

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי ע"ה רייטשיק

בן שד"ר כ"ק רבותינו נשיאינו

הרה"ח הרה"ת ר' מנחם שמואל דוד הלוי ע"ה

והרבנית מרת לאה ע"ה רייטשיק

נפטר בדמי ימיו, בן נ"ה שנה, ביום כ"א אלול ה'תשס"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י

אנ"ש דלאס-אנדזשעלעס, קאליפארניע

שיחיו

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

א. ח"י אלול – יום הולדת המאורות הגדולים

ח"י אלול הוא יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: ביום שני, ח"י אלול תנ"ח נולד הבעל-שם-טוב, וביום רביעי, ח"י אלול תק"ה נולד רבינו הזקן¹.

הענין, שיום הולדתו של צדיק הוא זמן שמחה, מופיע במספר מקומות בדברי חז"ל – ובמיוחד אודות יצחק אבינו² ומשה רבינו³, עד שהיתה לכך תוצאה מעשית חשובה ביותר, כפי שנאמר במדרש, שהסיבה להקמת המשכן מאוחר יותר, ולא מיד כאשר הושלם היא „מפני⁴ שחשב הקדוש-ברוך-הוא לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנוול בו יצחק אבינו, לפי שבאחד בניסו⁵ נולד יצחק, אמר הקב"ה הריני מערב⁶ שמחתכם שמחה בשמחה”.

יותר מכך: אנו מוצאים, שיום הולדתו של משה רבינו, ז' אדר, הביא לביטול גזירת המן שהיתה אמורה להתבצע בחודש אדר – „ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד”⁷.

למרות זאת אין אנו רואים, שיום ההולדת⁸ נעשה ליום טוב וליום שמחה בגלוי ובפרסום, באופן מעשי לכלל ישראל⁹, ולגבי ז' אדר הרי, לפי השולחן ערוך¹⁰, זהו יום תענית מפני

(1) שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (סה"ש תשי"ז ע' 141) – בשם אביו.
(2) תנחומא ס"פ פקודי. שמו"ר פנ"ב, ב.
(3) מגילה יג, ב. וראה ר"ה (יא, א) בנוגע לחודש שנוול בו האבות וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 87 בהערות ושנה"ג (וש"ג) בנוגע ליום הולדת דכל אחד מישראל וראה סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 331 ואילך. ח"ב ע' 398 ואילך.
(4) תנחומא שם. וראה גם שמו"ר שם.
(5) ראה עץ יוסף שם. ובשמו"ר שם נזכר רק החודש (ראה יפ"ת שם).
(6) ראה יפ"ת לשמו"ר שם, דאי"ז סתירה להכלל דאין מערבין שמחה בשמחה.
(7) מגילה שם. וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 365 ואילך.
(8) יום הולדת סתם, מ"ש כשנעשה בר מצוה (וזר חדש טו, ד כביום החופה), בר ששים (מו"ק כה, א) ועוד. – וראה שיחת יא ניסן תשכ"ב (בלקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 134 ואילך).
(9) ולהעיר מנויר יד, א ובתורה אמר כמשה שם „או כיום הוולדו קאמר ושמחה קבל עלי” (ועד"ז בפ"י הרא"ש ותוס' הרא"ש בשטמ"ק שם), הרי לא מצינו מפורש ברז"ל שה' יום שמחה אחר מיתת משה. וראה בארוכה לקו"ש חט"ז שם.
(10) טושו"ע או"ח סי' תקפ ס"ב. וראה לקו"ש שם ע' 364 הערה 5.

שביום זה מת משה רבינו.

אך לגבי יום הולדתו של הבעש"ט ושל אדמו"ר הזקן בח"י אלול, התפרסם על ידי נשיא דורנו, בשם אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, שזהו יום שמחה עד כדי אמירת „גוט יום טוב”¹¹, ומורי-חמי אדמו"ר גילה יום טוב זה לכלל ישראל¹².

כיוון שכל הענינים הקשורים בתורה הם מדוייקים, מובן, שהשמחה של יום ההולדת, ח"י אלול, אינה רק משום שעל ידי הבעש"ט ואדמו"ר הזקן התהווה גילוי חדש בתורה ובעבודת ה' – גילוי תורת החסידות הכללית ותורת חסידות חב"ד לכלל ישראל – אלא גם משום שענין השמחה ביום הולדת קשור במיוחד לבעש"ט ולאדמו"ר הזקן, ולתורת החסידות שהתגלתה על ידם.

יותר מכך: הקשר הוא אל שניהם ביחד. כדברי מורי וחמי אדמו"ר על ח"י אלול „היום הוא יום ההולדת של שני המאורות הגדולים שלנו”. כלומר, תמצית הענין של יום הולדת מתבטא על ידי שני „המאורות הגדולים” ביחד, הבעש"ט ורבינו הזקן.

ב. הולדת האדם – „נפש”

כדי להבין זאת יש להסביר תחלה בפשטות במה מתבטאת השמחה ביום הולדת:

לפני הולדתו של הילד, בהמצאו עדיין במעי אמו, יש לו כבר כל האיברים, ואף שערות וצפרניים¹³. יותר מכך: מתבצעות אצלו אף פעולות האיברים – „אונל ממה שאמו אוכלת, ושותה ממה שאמו שותה”¹⁴, וכדומה.

ואדרבה: בהיותו במעי אמו הוא „חזק יותר” בפרטים מסויימים יותר מאשר לאחר היוולדו: במעי אמו הוא מוגן¹⁵ מכל נזק וכדומה בדרך

(11) סה"ש שם ע' 140 ואילך.
(12) ולהעיר שבשנה זו (ח"י אלול – תשמ"ג) נתמלא ארבעין שנים משנה היא (ח"י אלול – תשי"ג). וראה פרש"י סוף פירשתנו (תבא) – מע"ז ה, ב.
(13) ראה סה"ש שם ע' 142. וראה גם שם ע' 89 ואילך. ס"ע 185 ואילך תשי"ה ע' 122 ואילך. ועוד.
(14) ראה נדה ל, סע"א – במשנה, ובגמ' שם, ב. בימות פ, רע"ב.
(15) נדה ל, ב.
(16) להעיר מתנחומא תוריע ג.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה”.

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק” בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטוהרה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי „ועד להפצת שיחות”.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק” בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה”, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה”, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבבבל”

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

נמצאת הנפש וחיות הנפש, כחפץ המונח בכלי, אלא²² שזוהי מציאות חיה אחת. לעומת זאת, אצל העובר, הרי חיותו אינה שלו^{22*}, אלא של אמו²³, ולכן „לאו נפש הוא“.

ועל כך היא השמחה ביום ההולדת בכל שנה ושנה, כי ביום זה הפך האדם למציאות חיה, „נפש“.

ג. גילוי החסידות, כגאולה הנמשלת ללידה

לפי זה מובן מדוע ציון יום ההולדת כיום טוב מודגש אצל הבעש"ט ואדמו"ר הזקן. כי זהו חידושה של תורת החסידות – החסידות הכללית של הבעש"ט ביחד עם חסידות חב"ד, שהתגלתה על ידי רבינו הזקן:

ידוע²⁴ שהגלות „נמשל לעיבור“ ו„גאולת ימי המשיח שיהיה במהרה בימינו נמשל ללידה“²⁵. וכיון שתורת החסידות היא הכנה לגאולה – „טועמיה חיים זכו“ של הגאולה²⁶ – ועל ידי הפצת החסידות חוצה – יפוצו מעינותיך חוצה – הרי אז אתי (=יבוא) מר, דא מלכא משיחא, כפי שענה המשיח לבעש"ט²⁷, ומובן, שחידוש תורת החסידות הוא מעין הגילוי של הגאולה – כענין הלידה.

תורה ומצוות ניתן לקיים בשני אופנים:

(א) לימוד תורה וקיום מצוות באופן שהיהודי והתורה והמצוות הם שני דברים שונים, יהודי זה שומר מצוות, שקוע בלימוד התורה ומדקדק במצוה קלה כבחמורה, אך הוא מרגיש את

ממילא על ידי אמו, בעוד אשר לאחר היוולדו יש צורך לטרוח ולהתאמץ כדי לשמור על בריאותו ושלמותו. וכאמור לעיל, הוא אוכל ממזון אמו וכן שותה כך, ואילו לאחר היוולדו כרוך מזונו בטרחה רבה, ולפעמים אף בצער וסבל של התינוק וכדומה.

ועל-אחת-כמה-וכמה לגבי הרוחניות אצל יהודי: התינוק במעי אמו – „בר דלוק על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו“ ו„מלמדו אתו כל התורה כולה“¹⁴, אך „כיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה“¹⁴, ורק מאוחר יותר, „משיתחיל לדבר“, רק אז „אביו מלמדו תורה ציוה...“¹⁶, ומאוחר יותר „בן חמש למקרא בן עשר למשנה...“ עד שיכול להגיע ללימוד התורה בשלמות של „בן ארבעים לבינה“¹⁷ – ורק מיעוט קטן מגיע לדרגה של „למד כל התורה כולה“¹⁸.

ואם כך, יום ההולדת הוא נסיגה עצומה¹⁹ במצב הילוד לעומת מצבו כעובר במעי אמו – ועל מה היא השמחה ביום ההולדת?

ההסבר לכך²⁰ מובן מן ההבדל שבין עובר לבין ילוד בהלכה, כדברי רש"י²¹: „כל זמן שלא יצא לאויר העולם לאו נפש הוא וניתן להרגו ולהציל את אמו (המקשה לילד ומסוכנת)“, ודוקא כאשר „יצא ראשו“ הוא נקרא „נפש“, ולכן „אין נוגעים בו להורגו דהוה ליה כילוד ואין דוחין נפש מפני נפש“^{21*} כלומר: אמנם לעובר ישנם כל רמ"ח האיברים, והוא נע וכדומה, אך „לאו נפש הוא“, כי המהות של נפש חיה היא, שיש שני דברים שונים – (א) מציאות של גוף, (ב) בתוכו

לעילוי נשמת

ותיק וחסיד א"א עוסק בצ"צ באמונה מסור ונתון לעשות צדקה וחסד בעל מעשים ומרץ רוב פעלים הרה"ח התמים ר' שניאור זלמן ע"ה בן הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן הלוי הי"ד שגלוב

מקושר מאוד לכ"ק אדמו"ר מה"מ מליובאוויטש ממיסדי ומנהלי הארגון "פרי" לקרב את היהודים עולי רוסיה לאביהם שבשמים ולהכניסם בבריתו של אאע"ה המדריך והמשפיע שלהם ורבים השיב מעון הפיץ תורה ע"י שיעוריו הרבים ממנהלי ופעילי מבצע תפילין וכו' השקיע כוחות רבים לטובת שכונת המלך ולחזיק כבוד רבני ליובאוויטש זכה להעמיד דורות חסידים ואנשי מעשה נפטר בשם טוב כ"א תמוז ה'תשס"ו ת' נ' צ' ב' ה'

22) ראה המשך תרס"ו (דלקמן הערה 61). המשך תער"ב ח"א פר"ו. ועוד.

22*) כי נפשו עדיין אינה מיוחדת עם גופו (אף שנמצאת בו – ראה סנהדרין זא, ב). וראה לקו"ש ח"י ע' 45 בנוגע לתחילת נטיית נפש זו הקדושה כו" (ש"ע אדה"ו א"ח מהד"ת סוס"ד).

23) להעיר מרמב"ן שבת קז, ב ד"ה הא דאמרינן: אע"ג דהאי עובר לית ב' בדיד' נשמה כיון דגידולו תלוי בנשמת אמו העוקר משם נוטל נשמתו ממנו. וראה מאירי שבת שם: שכל שלא נולד אינו ראוי לומר בו נטילת נשמה כדכתיב כו'.

24) ראה דרושי וארא – תו"א נה, א ואילך. סה"מ תקס"ב ע' קלד ואילך. תו"ח שמות צו, ב ואילך. אוה"ח שמות כרך א' ע' קלט ואילך. כרך ז – ע' ב'תקפ"ד (ע"פ מו"ג).

25) ל' התו"א שם.

26) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"כ ע' 192. וש"ג.

27) כמו"ש הבעש"ט באגרתו הידועה – נדפסה בראש ס' כתב שם טוב. ובכ"מ.

16) ל' אדה"ו בריש הלכות ת"ת שלו – מסוכה מב, א. 17) אבות ספ"ה.

18) ובל' המורה על חידוש (מנחות צט, סע"ב): שאל בן דמה כו' כגון אני שלמדתי כל התורה כולה. – וראה הל' ת"ת לאדה"ו פ"א ס"ד. פ"ב ס"ב ואילך.

19) ולהעיר מהמובא בדרישה יו"ד ט"ס רסד: מה שנהגין בשבת לבקר אצל תינוק הנולד משום שהוא אבל על תורתו ששכח בו ונראה משום הכי ניתנה מילה לח' ימים אחר שעברו ימי אבילות.

20) בכל הנ"ל ובהבא לקמן – ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ב ע' 288 ואילך.

21) סנהדרין עב, ב ד"ה יצא ראשו. ועד"ו במאירי שם. סמ"ע חו"מ סי' תכה סק"ו (ראה גו"א משפטים כא, כב). וראה רמב"ן נדה מר, ב. ועוד.

21*) במשנה אהלות ספ"ו. סנהדרין שם. וראה גם בית האוצר מערכת א כלל יו"ד אם עובר נק' אדם.

הוספה

בשורת הגאולה

לט.

אין דעם אלעם קומט צו אַ לימוד מיוחד בנוגע צו דער גאולה, וואָס דאַרף קומען תיכף ומיד ממש (לויט אלע סימנים) . . וויבאַלד אַז דאָס איז דער ענין הכי עיקרי שהזמן גרמא – וואָרום לויט אלע סימנים האָט די גאולה שוין פון לאַנג געדאַרפט קומען – איז פאַרשטאַנדיק אַז דער „וענית ואמרת לפני ה' אלקיך", ובפרט אין חודש אלול ווען „רשאים כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם" – דאַרף זיין ספעציעל אַ בקשה (בקול רם) „עד מתי?!... זאָל שוין זיין די גאולה בפועל ממש!

(משיחות ש"פ תבוא, כ"א אלול תשנ"א)

- (1) פרשתנו כו, ה.
(2) לקו"ת פ' ראה לב, א.

...בכל הני"ל נוסף לימוד מיוחד בנוגע לגאולה, שצריכה לבוא תיכף ומיד ממש (ע"פ כל הסימנים) ...ביון שזהו ענין הכי עיקרי שהזמן גרמא – כי ע"פ כל הסימנים היתה הגאולה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב – מוכן שה"וענית ואמרת לפני ה' אלוך", ובפרט בחודש אלול כאשר "רשאים כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם" – צריכה להיות בקשה מיוחדת (בקול רם) "עד מתי?!... שתבוא כבר הגאולה בפועל ממש!

~

לרשות כשלעצמו היו חייבים על הוצאה זו, למרות זאת, כיון שהוא משמש עתה ככלי למזון שבתוכו, אין הוא, לפי התורה, מציאות בפני עצמו, אלא „טפילה לו" – וכיון שהמזון פחות מהשיעור המחייב על הוצאת מזון – לכן אין הוצאה זו, כולל הוצאת הכלי, נחשבת כהוצאה. כאשר מטרת הוצאת הכלי היא למען המזון, הרי זוהי המציאות האמיתית של הכלי, הוא הופך לחלק מן המזון.

ד. החידוש בילוד – כל איבר בפני עצמו

בכך ניכר הקשר בין יום הולדתו של הבעש"ט לבין יום הולדתו של אדמו"ר הזקן: החידוש בהפיכת הילוד למציאות של „נפש" אינו רק משום החיות באופן כללי, אלא בעיקר בקשר לפרטיו:

העובדה שהעובר אינו „נפש" כי אם רק פרט טפל (ורק) של אמו, ניכרת בעיקר בכך שחושיו ואיבריו אינם פועלים במלוא החיות, כנאמר בגמרא¹⁴, „ולמה³⁷ הולד דומה במעי אמו? לפנקס מקופל ראשו בין ברכיו... ואוכל ממה שאמו אוכלת...". כלומר, למרות שהעובר מושלם מבחינה גופנית בכל איבריו, ראש, עינים, אזנים וכו', הרי „ראשו מקופל ומונח בין ברכיו, שאינו משמש כלום שאינו מחשב ומהרהר", וכן „עינים לו ולא יראה ואזנים ולא ישמע..."³⁸.

בכך מתבטא איפוא החידוש של הפיכת הילוד לנפש בפני עצמה, – לא רק בחיות הכללית של הגוף, אלא בכך שאז מתחילה פעילותם של חושיו ואיבריו, כל אחד בפני עצמו.

ולפיכך אומרים בנמשל, שח"י אלול הוא „יום הולדת" של „שני המאורות הגדולים" בבת אחת, כי, כידוע³⁹, „החידוש" של רבינו הזקן בחסידות חב"ד⁴⁰ לגבי החסידות הכללית של הבעש"ט הוא בכך שהבעש"ט הכניס חיות כללית בתורה ובמצוות, על ידי גילוי הנשמה של כל

מציאותו כמציאות נפרדת מן התורה והמצוות – הוא לומד תורה ומקיים מצוות, והמצוות מביאות לו חיים, הן „חינו ואורך ימינו", בהיותן חכמתו ורצונו של הקב"ה מקור החיים.

זהו מעין עובר, תינוק במעי אמו, שלמרות שיש לו כל האיברים, וזוהי מציאות חיה²⁸, בכל זאת חיותו אינה שלו אלא של אמו, ואילו האיברים שלו „הם כמתים"²⁹.

(ב) הבעש"ט גילה והדגיש³⁰ את פנימיות ואמיתות הענין של „אין עוד מלבדו"³¹ – שאין שום מציאות זולת ה' יתברך, ולכן אין שני דברים – מציאות של אדם שהוא המקיים תורה ומצוות, משום שאין מציאות מלבד ה' אלא יש מציאות אחת בלבד³²: הקב"ה תורתו ומצוותיו, שהוא וחכמתו ורצונו אחד,

וממילא קיימת אצל האדם מציאות אחת בלבד, חייו הם התורה והמצוות.

בדומה לענין הלידה, שאין נולדים שני דברים שונים – גוף עם נפש בתוכו, אלא גוף חי אחד³³.

וזה מודגש בלשון חז"ל³⁴, „אני לא נבראתי (אין כל בריאה של מציאות האדם) אלא לשמש את קוני (נבראה רק מציאות של משמש את קונו)" –

כי כדי שיתבצעו רצונו וחכמתו של הקב"ה – תורתו ומצוותיו – יש צורך ביהודי בעולם הזה הגשמי שיממש זאת. יוצא אפוא, שמלכתחילה הוא לא נברא כבריאה ומציאות בפני עצמה, אלא הוא פרט באופן הקיום של רצון ה', שבאמצעותו מתבצע רצונו יתברך³⁵.

ודוגמא לכך בהלכה בפועל: „המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי, פטור אף על הכלי, שהכלי טפילה לו"³⁶. כלומר, למרות שלכלי יש שיעור, ואילו היו מוציאים אותו מרשות

(28) להעיר ד"ה ע"ב י"ד אמו הוא" (גיטין כג, ב) ובכ"מ. וראה בהנמקן בלקו"ש [המתורגם] ח"ב ע' 67 הערה (41) – י"ד חי.

(29) ראה תו"א שם „משא"כ ראשו עם כל אברי הנשימה אין משמשין כלום והרי הם כמתים".

(30) ראה סהמ"צ להצ"צ – מצות אחדות הוי' פ"ג: וע"פ עומק יסוד הבעש"ט כו'.

(31) ואתחנן ד, לה.

(32) ראה סהמ"צ שם: והו אמיתית החסידות.

(33) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 267 ואילך.

(34) משנה סוף קידושין – כג"ל המלאכת שלמה ועוד שם.

(35) וראה בכהנ"ל גם לקו"ש חלק י"ד ע' 102 ואילך.

(36) משנה שבת צג, סע"ב. רמב"ם הל' שבת ספ"ח.

(37) הלשון כאן הוא בתו"א שם. ובגמרא הוא בשינוי לשון וסדר. ואכ"מ.

(38) תו"א שם. וראה בשאר מקומות שבהערה 24. ובתו"א שם (ע"ב): ואבריו כדומם ממש בלתי פועלים שום פעולה כלל. ובתו"א שם: אין משמשין כלום והרי הם כמתים (כנ"ל).

(39) ראה גם לקו"ש ח"ט שם. ובכ"מ.

(40) סה"ש תש"ג ע' 142.

ח. הפצת יהדות על ידי הרבי – בכל מקום ובכל דרך

לפי זה מובן מדוע התגלתה „תורת הבעש״ט שהוזכרה לעיל על ידי כ״ק מורי וחמי אדמו״ר, כי אצלו ראו בפועל שההשגחה העליונה הובילה אותו בכל מקום „לשכן שמו שם – לפרסם אלקות בעולם, כפשוטו, בעולם כולו – ובמיוחד באמצעות שלוחיו וכו׳ בכל קצוי תבל.

הפרסום נעשה על ידו בכל האופנים: הן על ידי גילוי הענינים העמוקים ביותר בתורת החסידות, הן על ידי פרסום דברי תורתו, בנגלה ובחסידות, בשפות שונות – ועד לאופן היורד למטה ביותר של השפעה על „תינוקות שנשבו״ וכדומה, ועד כדי השפעה על יהודי לשמור שבת, להקפיד על טהרת המשפחה, להניח תפילין וכדומה.

על ידי כך משפיעים על היהודי שיוכר בו הענין של „אני היום ילדתיך״⁷², שהוא נולד כיהודי, „נפש׳ חיה, שכל מציאותו היא תורה ויהדות,

וכך מחישים יותר את הגאולה בפועל בימינו, על ידי משיח צדקנו, כאשר תהיה לידת עם ישראל בגלוי – „חלה גם ילדה ציון את בניה״⁷³, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ח״י אלול תשמ״א, תשמ״ב)

72) תהלים כ, ה, וראה לקו״ש [המתורגם] ח״ב ע׳ 291 ואילך.
73) ישעי׳ סו, ה.

האורות בתוך כלים״ – נוסף בה החידוש, כי בנוסף לכך שניתן לראות שזוהו רצון ומרוצה של עצם הנפש, המתבטאים בכוחות השכליים, חב״ד – ולא ענין הכרוך במציאותו ותענוגו – רק כאשר רואים שהאדם מוכן להפחית את עבודתו עם עצמו – השכלתו באלקות, אהבתו באהבה ויראה – ללכת לפרסם אלקות בעולם שמחוצה לו⁶⁸,

הרי גם לגבי העבודה עצמה, כפי שחשוב שפרסום האלקות יעשה על ידי האדם בכל כוחות נפשו, שיפרסם אלקות הן בכוחות השכליים – הבנה והשגה שכלית, הן על ידי מדותיו ושאר כוחות נפשו, ואף על ידי כוח המעשה שלו – הנחת תפילין עם יהודי, קביעת מזוזה בפתח ביתו, וכן במצוות אחרות,

כך גם חשוב לנצל כל אמצעי ואופן לפרסם אלקות בהתאם למצב המיוחד שבכל תקופה ובכל מקום, ועל ידי כך מבררים ומעלים גם מכשיר ואמצעי מסויים זה⁶⁹ אשר בעולם, לעבודת ה׳ יתברך⁷⁰. שהרי, כל דבר בעולם – „לא בראו אלא לכבודו״⁷¹.

68) להעיר ממכתב כ״ק מו״ח אדמו״ר שנדפס בספר השיחות תש״ה בסופו. אג״ק שלו ח״ח ע׳ תצו ואילך.

69) ראה לקו״ש חט״ו ע׳ 43 ואילך.

70) ועי׳ הבהפועל שבוה – הן מצד האדם (שפירסום אלקות הוא בכל כחות נפשו) והן בעניני עולם (שהוא לפי אופן הזמן והמקום כו׳ שע״ז מברר ומעלה כל עניני העולם כו׳), עשית דירה לו ית׳ תחתונם. בפועל, בתוסף בגילוי העצמות ובגילוי הרצון שבנשמה, ובמילא בהחזרתו חב״ד כו׳.
71) אבות ספ״.

כך שכל פרט של היהודי הפך ל„נפש״ מצד מהותו המיוחדת: החל מכוחות השכל – חכמה בינה דעת – שבנפש, שגילוי האלקות בשכל הוא באופן שמורגש בו שכל מציאותו היא למען הבנת אלקות, ומכוחות השכל נובעות המדות (הרגשות), בהתאם למוחי⁴⁶, שמורגש שכל קיומה של מדת האהבה הוא למען אהבת ה׳, וכן במדת היראה ובשאר המדות. ואז כל כוח הוא „נפש״ בהתאם למהותו המיוחדת, שחיי וקיומו הוא אלקות..

ולכן אמר הרבי „היום הוא יום ההולדת של שני המאורות הגדולים שלנו״ – בדבור אחד, ורק לאחר מכן פירט כל אחד בפני עצמו – כי ההשפעה של יום ההולדת על כל יהודי באופן גלוי, עד כדי אמירת „גוט יום טוב״ בכנות, היא כאשר מתגלית ומשפיעה תורת החסידות הכללית של הבעש״ט על ידי וביחד עם תורת חסידות חב״ד של רבינו הזקן. שכן כך הופך היהודי למציאות מלאה ומחלטת של „נפש״ על כל פרטיה.

ה. תורת הבעש״ט על „כי תבא״

כל דבר שהתגלה על ידי צדיקים מתבטא בראש ובראשונה בדברי תורתם. גם הענין שנזכר לעיל לגבי הקשר שבין הבעש״ט לבין אדמו״ר הזקן מובע בגלוי ובהדגשה בדברי התורה שאמר הבעש״ט בשבת כי תבא – ח״י אלול⁴⁷ בשנת תרנ״ב [כפי שסיפר מורי-חמי אדמו״ר⁴⁸ על אביו, הרבי נ״ע, אשר שמע את שבע התורות שאמר הבעש״ט באותו ח״י אלול בגן עדן⁴⁹]:

את דבר התורה הראשונה אמר הבעש״ט לאחר קבלת שבת על הפסוק⁵⁰ „והיה כי תבוא אל הארץ...״ ופירש: ארץ לשון מרוצה, כי בתיבת ארץ יש ב׳ פירושים, כדאיתא במדרש⁵¹ למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה, וארץ לשון מרוצה⁵².

46) משא״כ בחסידות חג׳ת – שבאין מן האמונה או שהמוחין רק דרך מעבר. ואכ״מ.

47) בהקביעות דשנה זו (תשמ״א).

48) שמע״צ תרצ״ו אטוואצק, מרשימת השומעים (נתקט בס׳ שבהערה הבאה).

49) היום יום – ח״י אלול (בקיצור קצת), כתר שם טוב בחוספת ס״ג. וש״נ. וראה גם לקו״ש ח״ט ע׳ 338 ואילך.

50) ריש פרשתנו (כו, א).

51) ב״ר פ״ה, ת.

יהודי, דבר המתבטא באופן כללי בענין האמונה. אמנם, כוח האמונה מקיף את כל כחות הנפש ומשפיע עליהם באופן של חיות, החודרת בכולם כנאמר⁴¹ „וצדיק באמונתו יחיה״, בכל זאת אין הכרח שחיות האמונה חודרת לכל אחד מכחות הנפש במהותו הפרטית, אלא בחיות הכללית של כל כוח, הקשורה בנקודת האמונה של הנשמה.

לדוגמא: האמונה מסוגלת להיות לא רק כוח מקיף בלבד, אשר „גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא״⁴², (=הגנב על פתח המחותרת קורא לה), אלא היא משפיעה גם על התנהגות האדם בפועל, עד כדי השפעה על כוח הראיה שלו, שבמקום לראות את העולם כמציאות גשמית בפני עצמו, המהווה סתירה לרוחניות וכל שכן ולאלקות, משפיעה האמונה עליו שלא לראות (בראיה לא בשרית) את העולם כסתירה לאלקות. ברם, האמונה אינה יכולה להביא את האדם לראות⁴³ את „כוח הפועל שבנפעל״⁴⁴.

בדומה לחיות הכללית של האדם: היא חודרת אל כל האיברים ומאחדת עמם, אך אין היא קשורה למהות פרטית של כל איבר, אלא למהות הכללית של האיברים – של היותם חלק מגוף האדם⁴⁵.

לעומת זאת, אדמו״ר הזקן הכניס חיות בכל אחד מכחות הנשמה, ובכל עבודה רוחנית לפי המהות המסויימת של כוח זה, בדומה לחיות היחודית המותאמת לפי ענינו הפרטי של כל איבר. כלומר, כוח האמונה חודר ומשפיע אף לכוחותיו השכליים של האדם, עד אשר השכל עצמו מבין ומחייב את מציאותה של האלקות.

41) תבוקק ב, ד. וראה מכות בסופה (כד, א). תניא פל״ג (מב, ב).

42) ברכות סג, א (ג׳ העי״).

43) להעיר ממאמר הצ״צ לפני הסתלקותו (סה״ש תש״ב ע׳ 103) „אז ער זעט ניט דעם גוף גאר אור הנשמה״. ולהעיר ממה שאמר ההי״מ (סה״ש תש״ג ע׳ 155) „אין די ג׳ ימים אחרונים פון מסירת הפקדון – הסתלקות – זעט מען גאר דעם דבר הוי׳ וואס אין יעדער גשמי וואס דער דבר הוי׳ איז דער מהות פון דעם גשמי״, וכן מהמונב בבית רבי ח״א פכ״ב (מו, א) הערה

א שאיזה ימים לפני הסתלקותו שאל אדה״ו להצ״צ „האתה רואה את הקורה ונתפלא נכדו מו״ע השאלה, ואיל רבינו תאמין לי שאינני רואה עתה כ״א את האין האלקי המח׳ כו״.

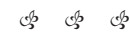
44) ע״ד שהי״מ הכיר פרטי כח האומן הפועל שהי׳ סומא בעין אחת (שער האמונה ספכ״ו. ובכ״מ). ובשער האמונה שם: שא״א להיות זה כ״א במי שיכול להכיר בכל רוחני שבגשם עד כלל׳

45) אור החיות האלקי הרוחני שהוא כח ומקור לכל פעולה״.

46) ראה ספר הערכים חב״ד ח״א ערך אברים ס״א. וש״נ.

לזכות

כ״ק אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויהי ר״ע ש״ע קיום הוראת

כ״ק אדמו״ר מלך המשיח (בשיחת ב׳ ניסן ה׳תשמ״ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק׳,

שההכרזה תפעל ׳ביאת דוד מלכא משיחא׳

יחי אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ובכך מדגיש הבעש"ט שאין אלה שני ענינים נפרדים – „עליך להגיע לרצון ולמרוצה וכו'“, וענין נוסף „שצריכה להיות עבודה באופן של התיישבות“,

אלא שני הדברים נאמרים כענין אחד: „כאשר תגיע לרצון ולמרוצה...“ – כלומר, שהתרחשה אצלך, כביכול, לידה, שמבציאות שלך התחדש והתגלה הענין של „מתנה מלמעלה הניתנת בירושה לכל אחד מישראל“, הרצון ומרוצה של הנשמה, צריכה או להיות עבודה בכך – להלביש את האורות בתוך כלים – ליישם חידוש זה בכוחות השכליים של האדם – חב"ד – ובאמצעותם בכל כוחות נפשו, כדלעיל, ואז תהיה שלמות הלידה⁵⁷.

1. מהו הקשר?

לפי זה יש לבאר את המשך דברי הבעש"ט „והלכת אל המקום – זוהי השגחה פרטית..“ כאשר יהודי הולך למקום מסויים... המטרה היא – לשכן שמו שם – לפרסם אלקות בעולם“.

ולכאורה: אמנם, ענין זה קשור ליסודות של שיטת הבעש"ט, האמונה בהשגחה פרטית והתכלית לפרסם אלקות במקום שיהודי מגיע לשם⁵⁸

אך מהו הקשר של דברים אלו לתחלת תורת הבעש"ט „והיה כי תבא את הארץ.. ולקחת.. ושמת בטנא – להלביש את האורות בתוך כלים?“

באותה רשימה⁵⁹, שהזכרה לעיל, מסופר על ה„תורה“ השניה שנאמרה על ידי הבעש"ט לאחר תפלת ערבית: „אמר עוד הפעם התורה הקודמת, והוסיף: והיה כי תבוא – כדי להגיע אל הרצון הניתן במתנה לכל יהודי, אפשר על ידי – לשכן שמו שם – מסירות נפש למען פרסום אלקות בעולם. ומסירות הנפש בכך היא – על ידי ברכה ופסוק תהלים“.

אך בכך אין די כדי להסביר את הקשר של שני הענינים הללו לתורה הראשונה, כי מן הנאמר בהמשך „אמר עוד הפעם התורה הקודמת והוסיף“

(57) ע"פ הגיל בפנים תומתק ההקדמה של כ"ק מו"ח אדמו"ר לתורת הגיל שבלק"ד ח"ב (שמא, א ואילך) שאינו מספיק הענין דאמונה בה' אלא שצריך להתייגע שאלקות יבא גם בהשגה, וע"י ההשגה באלקות נעשה אמונה טהורה כו'. ע"ש.

(58) ראה חתר שם טוב בהוספות סק"צ ואילך.

(59) הגיל הערה 48, 49.

2. פרסום אלקות – על ידי כל כוחות הנפש

אמנם, פרסום האלקות בעולם התחיל על ידי הבעש"ט אף לפני גילוי תורת חסידות חב"ד באמצעות אדמו"ר הזקן, אך בכל זאת, לאחר התגלות חסידות חב"ד נוסף לפרסום האלקות הענין ש„האורות“ מתבטאים „בתוך כלים“.

ההסבר לכך הוא:

החידוש של אדמו"ר הזקן בתורת חסידות חב"ד אינו רק משום השוני של הכוחות השכליים של האדם – חב"ד – משאר כוחות הנפש, אשר לכן חשוב שתורת החסידות – אלקות – תהיה חדורה גם בשכלו של האדם,

אלא מפני שהתכלית היא לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, כך שיורגש שאין עוד מלבדו, בתוך מציאות העולם ומצד העולם, וכיון שתחלת המציאות הנבדלת, כביכול, מאלקות היא השכל⁶⁴, לכן חשוב בראש ובראשונה להסביר את האמור לעיל באופן שכלי, כך שיוכן באמצעות השכל האנושי. ועל ידי שגם שכלו של האדם חש ומכיר באחדות ה' הנ"ל, עד אשר

זוהי כל מציאותו של השכל – הבנת האלקות, על ידי זה מגיעים לידי „והשבות אל לבבך“⁶⁵, במדות שבלב, וההשפעה המושלמת על המדות שבלב היא דוקא באמצעות שכלו של האדם, כפי שפוסק הרמב"ם להלכה⁶⁶ „והאיך היא הדרך לאהבתו ויראתו – בשעה שיתבונן...“, ועל ידי כך בכוחות התחתונים, עד אשר אחדות ה' תורגש בעולם כולו ובכל עניניו⁶⁷.

ולכן רואים שכאשר הפעולה של „לפרסם אלקות בעולם“ מופיעה כהמשך וכפטרס בחידוש של חב"ד בתוך תורת החסידות הכללית, „ולקחת... ושמת בטנא, להלביש את

מוכן, שההוספה בפעם השניה היא „תורה“ בפני עצמה, ולא רק הסבר ל„תורה“ הראשונה.

בנוסף לכך: לפי זה מובן רק הקשר שבין „לשכן שמו שם“ – מסירות נפש למען פרסום אלקות בעולם – לבין „והיה כי תבוא“ – הרצון הקיים במתנה אצל כל אחד, שזוהי החידוש הכללי של שיטת הבעש"ט, אך עדיין אין מובן הקשר לפרט העיקרי בתורה הראשונה, שהעבודה צריכה להיות באופן של התיישבות – ולקחת... ושמת בטנא – להלביש את האורות בתוך כלים – הענין של יישום והבאה לידי פריטים – דרך חב"ד?

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

ההבדל בין עובר לבין ילוד, לא רק במציאותו כלפי עצמו, אלא גם ובעיקר כלפי הזולת, הוא, שכל פעולותיו של העובר הן לעצמו, ואין להן קשר והשפעה על העולם שמחוצה לו. לעומת זאת, כאשר נולד התינוק, הרי כל פעולה משפיעה גם על סביבתו, החל מן הרגע הראשון להיוולדו, כאשר צעקתו נשמעת בחוף⁶⁰, ופעולותיו בידי וברגליו נראות ומוחשיות לאחרים.

ולכן, כהמשך ל„לידתו“ של היהודי, הענין שהתורה והמצוות וחיותו ונפשו – הרצון והמרוצה של הנפש – מתבטאים כאורות בכלים, הרי ממילא הוא מביא לידי פרסום אלקות, שבכל מקום הוא חש שהתכלית היא לפרסם אלקות בעולם.

הסיבה לכך ברוחניות היא: ההבדל בין מציאות המקבלת חיותה ממציאות אחרת לבין חיות עצמית הוא⁶¹: דבר היונק את חיותו מזולתו אינו מסוגל להחיות אחרים. רק דבר שחי בעצמו יכול להעניק חיות ולהחיות אחרים, שכאשר הוא פוגע בדבר אחר הוא מסוגל להעניק לו חיות. וכיון שאלקות ותורה ומצוות הם חיות עצמית, הרי כאשר זוהי מציאותו של היהודי, וזוהי נפשו, הרי אז⁶², היהודי משפיע בכל מקום שאליו הוא מגיע ומפרסם אלקות בעולם⁶³.

(60) ראה תו"א (ועד"ו בשאר המקומות שבהערה 24) „שא מוציא הקול כמ"ש רז"ל (נדה מב, כ. טושו"ע ז"ד סקצ"ד סי"ב) שהוא סימן הלידה דשמעי' לולד דצויק“.

(61) המשך תרס"ז ע' קעו. ובכ"מ (62) ראה שם ע' קעו"ח (ובכ"מ) הגוף חי ממנו שלא ע"י התעסקות וכאשר הנפש הוא שייך להגוף הרי הגוף ממילא חי ממנו.

(63) להעיר מד' הענינים (ה"מ תש"ח ע' 295 ואילך – ענין

„והיה כי תבוא אל הארץ – כאשר תגיע אל הרצון והמרוצה – אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה – שזוהי מתנה מלמעלה המגיע בירושה⁵³ לכל אחד מישראל, צריכה העבודה בכך להיות – וישבת בה – באופן של התיישבות – ולקחת...⁵⁴ ושמת בטנא – להלביש את האורות בתוך כלים – והלכת אל המקום – זה מעין השגחה פרטית – אשר יבחר ה' אלקיך – כאשר יהודי הולך למקום מסויים, הרי זה לא שהוא ההולך למקום זה, אלא ההשגחה העליונה מובילה אותו. ולכן, בהגיעו למקום כלשהו, המטרה היא – לשכן שמו שם – לפרסם אלקות בעולם“.

כיון שתורה זו נאמר על ידי הבעש"ט ביום ח"י אלול, ונשמע על ידי נשיאי חב"ד⁵⁵, מובן⁵⁶ שמודגש בהם החידוש של יום ח"י אלול – דרכם וחידושם של הבעש"ט ושל אדמו"ר הזקן.

ואפשר לומר, שהבעש"ט אומר כאן שני ענינים:

(א) „והיה כי תבוא אל הארץ – כאשר תגיע לרצון ולמרוצה אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה, שזוהי מתנה מלמעלה הניתנת בירושה לכל אחד מישראל“ – זהו הגילוי של תורת החסידות הכללית, שחידש הבעש"ט באופן כללי, גילוי הרצון העצמותי שבנשמה הקיים אצל כל יהודי.

(ב) והעבודה הדרושה היא – „וישבת בה – באופן התיישבות, ולקחת... ושמת בטנא – להלביש את האורות בתוך כלים“ – זוהי מהותה של חסידות חב"ד, שמיישמים את הרצון והמרוצה של הנשמה בפירוט, אורות בכלים, באופן שהדבר מורגש ומופעל בכל אחד מכוונותיו הפרטיים של האדם, וכדלעיל.

(52) תו"א ד"ה כי כאשר נא, סע"ג ואילך. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תשיב. אה"ת בראשית ח"ג תפא. ב ואילך. ח"ו תתרג, א ואילך. וראה גם סה"מ עטר"ת ע' תקכג, ועוד.

(53) ראה ב"ב (קט, ב. קלג, ב). בענין מתנה במי שראוי ליורשו. ונת' באה"ת בראשית ח"א טז, ב ואילך.

(54) פרשתנו שם, ב: ולקחת.. לשכן שמו שם.

(55) היינו – גם בעלמא דין, כי בג"ע היו כל החסידים ג"כ (ראה הערה הבאה).

(56) ומובן ג"כ ששייך ענין זה לכא"א, מכיון שבעת אמירת התורה הגיל (והתורה הג' ולקח. משא"כ שאר התורות) היו שם גם תלמידי הבעש"ט ותלמידיהם החסידים (בכלל) וגם נשים (ראה בהמשך הרשימה בכתר ש"ש שם). וראה לקו"ש שם.

(רט) שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בדברי אביו ע"ד תורת החסידות „חיות עצמי דתורת החסידות הוא חי בעצם. חי בעצם הוא חי להחיות. תורת החסידות מחי' נפשות. רבינו במסירת נפשו הק' על תורת החסידות פעל למעלה, אשר בכל זמן ובכל מקום שילמדו תורת החסידות בספר או בעל פה, יפעל על השומעים“ וע"פ הגיל בפנים תומתק השייכות ביניהם. ואכ"מ (64) כי הרצון – הוא תנועה בנפש (וגילוי) מציאותו הוא בשכל ומדות ומחירו"מ.

(65) ואתחנן ד, לט.

(66) הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב.

(67) ראה ד"ה פדה בשלום תרפ"ה בסופו. „כוונה העצמית שהתבע ממש יהי' אלקות והענינים שלמה יהיו כלים לאלקות דוה בא ע"י רבינו בהתלבשות בהשגחה דוקא כו“.